

zâde, *Silsilenâme-i Aliyye-i Meşâyih-i Süfiyye*, (Üsküdar-H. Selim Ağa Kt. Hüdâyi 1088); Fevziye Abdullâh Tansel, "Aziz Mahmud Hüdâyi", *Türk Ans.* X, s. 134, 1971; Tansel, Fevziye Abdullâh, "Seyyid Aziz Mahmud Hüdâyi", *İFD.* XV, Ank. 1987; Tezeren, Ziver, *Seyyid Aziz Mahmud Hüdâyi, I: Hayâtı, Şahsiyeti, Tarikati ve Eserleri.* İst. 1984; Vicdâni, M. Sâdik, *Tomâr-ı Turâk-i Aliyyeden Halvetiyye Silsilenâmesi.* İst. 1338 H; Yahyha Âgâh Ef., *Mecmu'âtü'z-Zarâ'if ve Sandukati'l-ma'ârif.* (Sü. Ktb. Yazm. Bağışlar. nr. 2452); Yazıcı, Tahsin, "Fetihden Sonra İstanbul'da İlk Halveti Şeyhleri", *İst. Ens. Dergisi*, II, 1956; Yılmaz, H. Kâmil, *Aziz Mahmud Hüdâyi ve Celvetiyye Tarikati.* İst. 1982; Yurd, Ali İhsan, *Fâtihin Hocası Akşemseddin,* İst. 1972; Ziver Paşa, *Zeyl-i Ziver Paşa,* İst. 1314 H.

Mehmed Serhan Tayşi

Cüneyd Bey

(ö. 1425/26)

İzmir ve Aydın-ili beyi.

Aydınoğullarından İbrahim Bey'in öğrencisi. Babası Aydınoğullarının İzmir Subaşı olduğundan Osmanlı kaynaklarında "İzmir-oğlu" diye anılır. Tarih sahnesine çıkışı, Timur'un Anadolu'yu terkmesi ile başlar. Timur, Ankara savaşından sonra Aydın-ili'ni İsa Bey'in oğulları Musa ve II. Umur Bey'e verince, Cüneyd ve kardeşi Hasan, hak iddiasıyla harekete geçip İzmir ve Ayasuluk'a hâkim olmuşlardır.

Musa'nın ölümünden sonra başa geçen II. Umur Bey'in kızı ile evlenip akrabalık tesis eden Cüneyd, Alaşehir, Salihli ve Nif'i ele geçirmiş; kayınpederinin ölümü üzerine de idareyi ele almıştır. (1405-1406). Osmanoğulları arasındaki taht mücadelesi sırasında mevkiini sağlamlaştırmak için harekete geçmiş; kendisine sığınan İsa Çelebi'yi, Çelebi Mehmed'e karşı korumuş, civârındaki komşu beyliklerden Menteşe ve Saruhan beylerini de kendi safına katmayı başarmıştır. Ancak Çelebi Mehmed'e mağlup olunca, aman dileyerek onun merhametine sığınmış ve metbu olmak şartı ile memleketi kendisine bırakılmıştır. Bir süre sonra, önceleri yardımını gördüğü Süleyman Çelebi ile araları açılmış ve ona karşı Germiyan ve Karaman beyleriyle anlaşma yapmış; fakat müttetikleri tarafından terkedilince Süleyman Çelebi'ye boyun eğmek mecburiyetinde kalmıştır.

Süleyman Çelebi tarafından memleketinden uzaklaştırılıp Ohri sancakbeyliğine tayin olunduktan sonra, iç karışıklıklardan istifade ederek memleketine dönmüş ve beyliğini tekrar ele geçirmiştir. Ancak Musa Çelebi'yi bertaraf eden Çelebi Mehmed, onunla işbirliği yapmış olan Cüneyd'in üzerine yürüyerek, İzmir'i almış; kendisine itaat etmek mecburiyetinde kalan Cüneyd'i, Niğbolu sancak beyliğine tayin ile memleketinden uzaklaştırmıştır (1414-1415). Cüneyd, burada da boş durmamış, Eflak'de ortaya çıkan Düzmece Mustafa hadisesine karışmış (1419), fakat Çelebi Mehmed'in takibatına uğrayınca, Mustafa ile Selanik'e kaçmıştır. Kendisini himaye eden şehrin Bizans valisi, Çelebi Mehmed ile anlaşan Bizans İmparatoru'nun emriyle onu İstanbul'a sevk etmiş ve Cüneyd buradaki bir manastıra kapatılmıştır. Çelebi Mehmed'in vefatından sonra, Bizans İmparatoru tarafından II. Murad'a karşı taht iddiası olarak ortaya atılan Mustafa ile birlikte tekrar harekete geçen Cüneyd, II. Murad'ın, yeniden eski beyliğine getirileceği yolundaki vaadler üzerine Mustafa'dan ayrılmış ve İzmir'e dönmüştür.

Ardından Ayasuluk'u ele geçirip Aydınoğlu Mustafa Beyi öldürdükten sonra, etrafına müttetik toplamaya başlamıştır. Onun Aydın-ili'ne hâkim olması, Anadolu beylerini tahrik etmesi, ayrıca Venedik ile münasebet tesisine çalışması, II. Murad'ı oldukça endişelendirmiştir. Bunun üzerine Anadolu Beylerbeyi Hamza Bey komutasındaki bir kuvvet Cüneyd'in üzerine gönderilmiştir. Bu harekât sırasında, oğlu Kurd Hasan'ın Akhisar yakınlarında Osmanlı kuvvetlerine mağlup olup esir düşmesi üzerine Sissam adası karşısındaki İpsili'ye çekilen Cüneyd, Karamanoğlu'ndan beklediği yardımın gelmemesi ve Osmanlılarla müttetik olarak hareket eden Cenevizliler tarafından denizden abluka altına alınması sebebiyle teslim olmak zorunda kalmış; az sonra da bütün soyu-sopu ile birlikte idam edilmiştir (1425-26). Hayatı oldukça maceralı geçen Cüneyd'in İzmir-Tire'de bazı hayrâtının bulunduğu Vakıf Tahrir Defterleri'nden anlaşılmaktadır. Ayrıca adına basılı gümüş sikkeler de mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA:

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Tahrir Defteri*,

nr. 8, s. 9; nr. 166, 386b; Ankara; *Tapu-Kadastro Kuyûd-ı Kadîme Arşivi, Tahrir Defteri*, nr. 571, 7a; Dukas, Bizans Dukas, *Bizans Tarihi* (Mirmiroğlu terc.) İstanbul, 1956, s. 49-54, 58-62-81, 85-118; Aşıkpaşa-zâde, *Tevarih-i Âli-i Osman* (Âli Bey neşri) İstanbul, 1332, s. 96-98, 107-109; Oruç bey, *Tevarih-i Âli-i Osman* (F. Babinger neşri), Hannover, 1925, s. 46-48; Neşri, *Kitâb-ı Cihan-nümâ* (Taeschner neşri), Leipzig 1951, I, 149, 150, 155, 156; İ. Galip, *Takvim-i Mes-kûkât-ı Selçukîyye* (İstanbul, 1309), s. 130; P. Wittek, *Menteşe Beyliği* (O. Ş. Gökyay terc.), Ankara, 1944, s. 94-99, 102; İ. H. Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu-Karakoyunlu Devletleri* (Ankara, 1984), s. 115-118; H. Akın, *Aydınoğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma* (Ankara, 1968), s. 64-83; J. H. Mordtmann, "Cüneyd" *İA*, III, 239-240.

Feridun Emecen

MADDİ VE MANEVİ HAKLARIN
SONRA GELİGİ BULUNAN

10 MART 1999

YENİ TÜRK İSLÂM
ANSİKLOPEDİSİ

ÖRNEK FASİKUL İSTANBUL ARALIK 1995

DN: 47362